

Telegraful Român

Anul 163 • nr. 29-32

1 și 15 august 2015

CARACTERUL CATEHETIC AL SFINTEI LITURGHII (I)

Sfânta Liturghie este jertfă adevărată prin care Duhul Sfânt actualizează opera răscumpărătoare a Mântuitorului. Ea este, în același timp, Taina unirii cu Hristos și între noi în Biserică, prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui. Sfântul Dionisie Areopagitul o numește „Taina Tainelor” [Dionisie Areopagitul, „Despre ierarhia bisericească”, III, I, în *Opere complete*, trad. rom. de Pr. D. Stăniloae, București, 1996, p. 78.]. Sfânta Liturghie nu este doar o anamneză a faptelor mântuitoare ale lui Hristos, ci și o lucrare actuală a Lui, pentru că El este adevăratul ei Săvârșitor. La Liturghie Hristos este în același timp preot, jertfă și altar [N. Cabasila, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, trad. rom. de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, București, 1989, p. 76.].

Prin Sfânta Liturghie, Taina Bisericii, Hristos e prezent în mijlocul Bisericii Sale, al adunării credincioșilor botezați în numele Sfintei Treimi, Trupul Său. Adunându-se pentru săvârșirea Sfintei Liturghii și împărtășindu-se cu Trupul și Sângele Domnului, credincioșii devin cu adevărat Biserică lui Dumnezeu, adică Trupul lui Hristos: „Că o pâine, un trup, suntem cei mulți; căci toți ne împărtășim dintr-o pâine” (1 Co 10, 17).

Sfânta Liturghie, centrul cultului ortodox, este o *Cincizecime* continuă, locul lucrării Duhului Sfânt, Care Îl face prezent pe Hristos Cel mort și înviat în mijlocul Bisericii Sale. Duhul Sfânt desăvârșește slujirea arhierescă a lui Hristos prin pogorârea asupra comunității și asupra darurilor euharistice pentru a le sfinți și preface (atât pe oameni, cât și pâinea și vinul) în slăvitul Trup al lui Hristos.

Sfânta Liturghie are și un caracter eshatologic, fiind Taina Împărăției, adică slujba în care se realizează, prin excelență, intrarea noastră în Împărăția lui Dumnezeu, mai precis unirea tuturor cu Hristos în Biserică și intrarea Bisericii în Împărăția lui Dumnezeu, prefăcând viața noastră în comuniune de iubire cu Sfânta Treime și între noi.

a) Izvorul misiunii catehetice a Bisericii îl constituie Revelația divină. Dumnezeu, din iubire, ni Se descoperă, căutând să intre într-un dialog mântuitor cu noi, dăruindu-ne viață veșnică. Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, Cuvântul lui Dumnezeu Îtrupat, Cel Care Îl face cunoscut pe Tatăl, ne grăiește în cuvinte omenești, descoperindu-ne tainele mântuirii. În cadrul Sfintei Liturghii, Dumnezeu ne cheamă prin cuvânt la o relație personală cu El, pentru a-L

cunoaște și a dobândi viață veșnică (In 17, 3). Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut trup (In 1, 14), și nu doar ne grăiește în cuvinte omenești, ci ni Se și dăruiește ca hrana cea adevărată pentru a ajunge la o unire deplină cu El.

b) Liturghia Cuvântului. Cuvântul și Taina în cadrul Sfintei Liturghii sunt inseparabile. Prin cuvânt, Dumnezeu vorbește omului, îl învață tainele mântuirii și îl cheamă la credință (Rm 10, 17). Cuvântul Îtrupat a dăruit oamenilor cuvintele vieții veșnice (In 6, 23). Dar auzirea și primirea cuvântului nu este suficientă pentru mântuirea noastră. Taina, ca lucrare sacramentală a Bisericii, prin care se împărtășește harul dumnezeiesc, și Hristos Însuși Se unește cu cei ce Îl mărturisesc, confirmă și dă putere cuvântului, transformându-l dintr-un mesaj despre Hristos într-o participare reală la viața Sa dumnezeiască. Cuvântul

fundamentează Taina, iar Taina împlinește Cuvântul [Al. Schmemmann, *Euharistia – Taina Împărăției*, trad. rom. de Pr. B. Răduleanu, Ed. Anastasia, 1993, p. 71 ș.u.].

Liturghia catehumenilor are în centru împărtășirea cu Dumnezeu-Cuvântul, prin cuvânt, iar cea euharistică culminează prin împărtășirea din Cuvântul făcut trup. Cele două părți ale Sfintei Liturghii sunt indisolubil legate, Liturghia catehumenilor pregătind și împlinindu-se în Liturghia credincioșilor.

Sfânta Liturghie este o cateheză desăvârșită, deoarece cuvântul împărtășit atât în Liturghia Cuvântului, cât și în Liturghia Euharistică se împlinește în Taină.

Scopul Sfintei Liturghii este sfințirea Darurilor, pentru sfințirea credincioșilor; prin împărtășirea cu Sfintele Taine [N. Cabasila, *Tâlcuirea Dumnezeieștii Liturghii...*, p. 27-28.]. Rugăciunile, cântările, citirile din Sfânta Scriptură, întreaga structură a Liturghiei constituie mijloace care ne pregătesc pentru sfințirea prin împărtășire, având însă și ele un rol sfințitor prin întâlnirea cu Dumnezeu pe care o mijlocesc și prin aspectul lor catehetic. Cateheza se împlinește în Euharistie, luând în cea de-a doua parte a Liturghiei forma de mulțumire și culminând prin comuniunea cu Hristos. De aceea, pe bună dreptate, se poate spune că Sfânta Liturghie este o „structură catehetic-euharistică și sfințitoare” [Pr. C. Galeriu, „Mărturisirea dreptei credințe prin Sfânta Liturghie”, în rev. *Ortodoxia*, XXXIII (1981), nr. 1, p. 34.].

Prin caracterul ei comunitar, Liturghia întărește comuniunea eclezială și, prin aceasta, pe cea a Împărăției lui Dumnezeu, pe care o anunță și o anticipează. Structura eu-

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

MITROPOLITUL NICOLAE BĂLAN – 60 de ani de la trecerea la cele veșnice

Interviu cu arhid. prof. univ. dr.
CONSTANTIN VOICU

La 6 august s-au împlinit 60 de ani de la trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Nicolae Bălan. În cei 35 de ani de păstorire a Bisericii Ortodoxe din Transilvania, ierarhul s-a remarcat ca teolog de înaltă ținută, om de cultură, bun administrator și ctitor de instituții. Am stat de vorbă cu unul dintre ucenicii de marcă ai marelui mitropolit, arhid. prof. univ. dr. Constantin Voicu, pentru a depăna amintiri din perioada în care s-a format ca teolog sub oblăduirea ierarhului.

„Mitropolitul Nicolae Bălan a însemnat totul pentru mine”

Părinte profesor, ce a însemnat pentru dumneavoastră ucenicia lângă Mitropolitul Nicolae Bălan?

Din 1948 și până în 1955, am fost sub aripa sa protectoare și am învățat foarte multe de la el. Datorită Mitropolitului Nicolae Bălan sunt ceea ce sunt astăzi. M-a învățat ce înseamnă omenia, dragostea față de colegi, față de aproapele și față de subalterni. Mi-a inspirat valori inestimabile, cum ar fi dragostea față de Biserică și față de țară. Mitropolitul Antonie Plămădeală a subliniat într-un *Cuvânt înainte* la un volum omagial dedicat mie, că de la vrednicul de pomenire Mitropolitul Nicolae Bălan am primit toate. Spun cu toată inima că Mitropolitul Nicolae Bălan a însemnat totul pentru mine.

Când l-ați văzut prima oară?

L-am văzut prima oară în 1946, când a sfințit pictura Bisericii „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului, lăcașul de cult unde am fost botezat. În același an, în septembrie, l-am văzut la sfințirea picturii din Biserica de pe Tocile din Brașov.

(continuare în p. 7)

A consemnat Ștefan MĂRCULEȚ

Din cuprins:

Pr. Conf. Dr. Constantin Necula

Lecturile unei veri | pagina 2

Dr. Constantin Ittu

Medalioane de ardeleni deveniți

ierarhi în spațiul extracarpatic:

Sălișteanul Dionisie Romano, Episcopul

Buzăului (1865-1873) | pagina 4

† Visarion, Episcopul Tulcii

Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri –

Mitropolitul Antonie Plămădeală la 10 ani de

la trecerea la Domnul | pagina 7

Pr. Conf. Dr.
CONSTANTIN NECULA

LECTURILE UNEI VERI

Niciodată n-am visat, student fiind, să mă bucur de atâta citit. Domnului Andrei Pleșu îi aparține exorcizarea modelului vacanței pe drumuri în favoarea vacanței prin lectură, lectură așezată, bucuroasă în descoperire. Două lucrări apărute de prin primăvară, dar cărora le-a venit rândul în vacanță la moara de citit, mi-au reținut atenția, mai ales în raport cu preocuparea Bisericii pentru tineret și pastorală juvenilă. Pe de-o parte, scrierea unui profesor de limba română, *De ce sunt elev impertinent?* (Egumenița, 2015, 103 p.). Pe de altă parte, romanul unui absolvent de teologie, condei de excepție, Paul Slayer Grigoriu, *Cronicile vulpii. Amintiri din liceul anilor '90* (Ed. Publica, col. Narator, 2015, 775 p.). Pentru cercetătorul în domeniul pedagogiei adolescenților, pentru părinți ori profesori, pentru cateheți ori preoți, discursul oferit de autorii aceștia devine obligatoriu cunoașterii noii generații. Pentru că avem nevoie să-i ascultăm, să vedem care sunt problemele lor reale, nu cele induse de subculturile media, din care ne extragem informația. Colectivele de elevi din cele două cărți trec pe stradă pe lângă noi, sunt copiii școlii de azi, departe de ceea ce însemna cultura ce a ajuns în literatura română prin *Romanul adolescentului miop*, jurnalul devenirii într-o ființă al lui Mircea Eliade, ori prin lucrările lui George Șovu ori Mihail Drumeș, care au vrăjit generații diferite cu idealul comun al frumuseții unei tinereți fără sfârșit. Și nu sunt singurii. În toate însă predomină o realitate: școala ca prilej de a fi cu ceilalți. Școala ca spațiu al comuniunii interpersonale, în care profesorii semi-zei recompun lumea, o rearticulează pentru a fi înțeleasă. Cărțile lecturii ultime dovedesc o cu totul altă realitate, scăpată din vedere de marea majoritate a cercetătorilor: lehamitea de școală, ca reflex al lehamitei de viață.

Nu avem un discurs adaptat tinereții din jur. Credem că are obligația de a fi în biserică, așa cum are obligația de a merge la școală. Cele două romane contemporane, ne descoperă universul unui tineret deșirat în așteptarea minunii, care așteaptă să fie tratat ca om, ca persoană, nu ca obiect, ca ființă dialogală, nu simplu încasator de morale monologale. Consumul de alcool, de drog uneori, absenteismul detectabil în catalog ori nedetectabil decât prin vocație didactică, în care copilul este fizic în bancă, dar sufletește este departe, relațiile tensionate cu părinții și profesorii, cu ceilalți tineri din colectiv, nu au soluții imediate. S-a fragilizat atât de mult colectivitatea școlară, încât pare că trăim într-un filigran alcătuit din ură și incompetență, din grija de programă care bate grija față de tânăr, în care evaluările și examenele sunt mai importante decât bucuria de a cunoaște. Sindromul nu-i izolat, ci, asemenea unui virus cultural, a cuprins și spațiul universitar, și ucenicia morală în multe dintre profesii, inclusiv preoția. Lectura celor

doi cărți ne reamintește de Hristos ca partener de educare, ca Dumnezeu care educă lumea, inclusiv pe profesori. Formările ce ni s-au propus în ultima vreme, fără îndoială aliniate exigențelor noii culturi europene, ne-au frânt ca oameni ziditori de suflete. Ne-au retras într-un colț al viitorului fără suflet, ca într-un osuar de conștiințe. Tinerii nu se vor egalii noștri, ci ne cer să ne ridicăm prin valoare umană deasupra lor. Ei amendează impostura, cabotinismul mercantilor ori stupiditatea.

Ușor, în anii din urmă, modelul propus tânărului român nu-l mai privește. Este sufocat cu personaje din alte școli, ținut dinaintea calculatorului cu indecenta fracturare morală pe care o conferă jocurile, alungat din joacă în *ludens*-ul unei sexualități de lupanar. E clar că discursul moralist nu mai are caracter mărturisitor pentru el. O pastorală *on-line* a tinerei generații nu începe prin a le vorbi tinerilor, ci prin a-i asculta. Efortul trebuie să fie unitar, și asta ține de toate laturile care constituie spațiul tensiunii educaționale. Din acest punct de vedere, Biserica este reflecția familiei care, multora dintre ei, le lipsește sau îi tratează ca neimportanți. Chiar contează ce vor tinerii, sunt creativi și depășesc cu ușurință emoția începuturilor, fidelizează participarea la lucrarea Bisericii atunci când le-o propunem în continuitate, fără sincope de circumstanță. Pastorația lor nu înseamnă renunțarea la obiective morale și duhovnicești, nu înseamnă că e mai important să le oferim o excursie decât o Liturghie. Dar faceți, de exemplu, din Liturghie un excurs în realitatea de secole a Bisericii, nu sluiți lănceziți de oboseala unei săptămâni fără provocări duhovnicești, în ce vă privește ca preoți. Renunțați să mai dictați morală, ca profesori de religie. Citiți și întrebați, cultivați-le simțul analitic, ca profesori. Creșterea tineretului nu este o știință exactă, cuprinsă de maladia fixismului. Creativitatea în pastorația tineretului înseamnă cunoașterea lui, uneori din lecturi. De cele mai multe ori, din întâlnirea cu ei.

Cred că este momentul, ca Biserică, să ne reasumăm public dialogul cu tinerii, neoficializându-l, netransformând preotul ori profesorul – nu doar de religie – într-un ascultător surd al vorbirii lor. Constituirea de colective comune cu ei pentru a fundamenta liniile de forță ale pastorației lor, identificarea mijloacelor financiare prin care să susținem și să fidelizăm susținerea misiunii cu tinerii, alcătuirea de grupuri catehetice reale și de centre de orientare duhovnicească, școlară ori profesională, acordarea de burse de sprijin, dar și pentru rezultate deosebite, sunt treptele unei posibile reconstrucții sistemice a pastoralei juvenile. Presiunea societății asupra lucrării Bisericii trebuie convertită în energia unei intervenții pastorale cu rod. Nimeni nu este în plus. Mai ales tinerii.

Caracterul catehetic al Sfintei Liturghii (I)

(urmare din p. 1)

haristică a slujbei ne învață să fim mulțumitori. Cateheza împreună cu rugăciunea sunt două aspecte complementare ale actului liturgic, în general, și ale Sfintei Liturghii, în special. Numai în stare de rugăciune, de deschidere spre Dumnezeu, omul poate primi în suflet cuvintele vieții veșnice. Rugăciunea Bisericii nu cuprinde doar învățătura mântuitoare, ci o pune în lucru prin asceza care o însoțește și prin Tainele care o actualizează.

Toate actele și rugăciunile Liturghiei urmăresc să ne descopere taina mântuirii și să ne ajute să-L cunoaștem în Duhul Sfânt și în comuniune pe „Dumnezeul cel adevărat și pe Iisus Hristos” (In 17, 3), spre viața veșnică. Caracterul catehetic al Liturghiei este exprimat, în primul rând, prin lecturile biblice, *Apostolul și Evanghelia*, și, apoi, prin explicarea lor în *predică*.

c) Locul Sfintei Scripturi în Sfânta Liturghie. Prezența Sfintei Scripturi în Liturghie nu se rezumă la lecturile biblice. Toate elementele componente ale Sfintei Liturghii, rugăciuni, imne, formule de binecuvântare, sunt de o profundă inspirație biblică. Sfânta Evanghelie, cartea, „*întruchipează pe Hristos*” [N. Cabasila, *Tălcuirea Dumnezeieștii Liturghii*, p. 50.]. Liturghia, cultul în general, a fost, secole de-a rândul, și este în continuare pentru mulți credincioși unica formă de contact cu Scriptura. Sfânta Liturghie fiind *Cincizecime continuă*, prin lucrarea Duhului Sfânt, cuvântul Scripturii este primit nu doar ca o învățătură, ci el devine lucrător în sufletele noastre, în măsura în care noi înșine ne deschidem lucrării harului. Participând la Sfânta Liturghie, credincioșii au acces la textul Scripturii actualizat și interpretat de Duhul Sfânt. În cadrul liturgic, noi primim cunoașterea necesară pentru mântuire a cuvântului lui Dumnezeu care a fost însușit, interpretat și trăit de Biserică prin lucrarea Sfântului Duh, devenind normativ și dătător de viață.

d) Cunoașterea lui Dumnezeu în Sfânta Liturghie Sfânta Liturghie este o *inițiere* a tuturor celor care participă la ea în taina mântuirii neamului omenesc, împlinită prin întruparea Fiului lui Dumnezeu și prin iconomia Lui răscumpărătoare.

Slujind Sfânta Liturghie, Biserica îl aduce pe Hristos în mijlocul ei, iar credincioșii se unesc cu Hristos, prin Sfânta Împărtășanie. Biserica însăși se arată astfel a fi Templu, locaș al arătării slavei dumnezeiești (Ef 2, 19-22).

Cunoașterea liturgică a slavei dumnezeiești, manifestarea obiectivă a divinității, poate și trebuie să fie prelungită și ca experiență interioară. Ţelul vieții creștine este aducerea la lumină a slavei lui Dumnezeu în Hristos, dată ca sămânță în Botez și hrănită de Euharistie [Ieromonah Alexander Golitzin, *Mistagogia – experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie. Studii de teologie mistică*, trad. de Diac. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1998, p. 34-45.]. Sfânta Liturghie este locul și simbolul înaintării credinciosului, după ce s-a lepădat de necredință, până la ultima transformare care, asimilându-l lui Hristos, îl face Dumnezeu după har.

Sfânta Liturghie ni se descoperă astfel ca o adevărată mistagogie, inițiere în taina cea mare a mântuirii care înseamnă îndumnezeire în Hristos, taină dată în Botez fiecărui creștin și experimentată în comuniunea euharistică.

În Sfânta Liturghie, prin *simbolismul* ei, facem experiența tainei slavei dumnezeiești, descoperită în Hristos și devenită accesibilă nouă, prin intermediul *simbolului*. Simbolul este o realitate accesibilă nouă, care ne descoperă realitatea transcendentă, tainică, conducându-ne la cunoaștere prin participare. Funcția simbolului este de a descoperi și a face partaș cu cel descoperit. [...]

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Joi, 2 iulie. A participat la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Andrei Șaguna” din Sibiu, la lucrările Școlii Internaționale de Vară pentru doctoranzi: „Teologia contemporană în context global și ecumenic”, prilej cu care a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Vineri, 3 iulie. A participat la inaugurarea punctului de lucru al Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD) din orașul Ocna Sibiului. A oficiat o slujbă de binecuvântare și a adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 5 iulie.

A slujit Sfânta Liturghie și a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor de la Biserica „Sfânta Cuvioasă Paraschiva” din Parohia Porumbacu de Sus – Răsărit, Protopopiatul

Avrig. În cadrul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotonit întru *diacon* pe teologul Ovidiu Ioan Oprea, iar la sfârșitul slujbei, l-a hirotesit întru *iconom* pe P.C. pr. paroh Nicolae Ancău.

Luni, 6 iulie. Î.P.S. Sa a avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Martți, 7 iulie. A vizitat șantierul de pictură de la Schitul „Nașterea Maicii Domnului” – Bazna, jud. Sibiu.

Miercuri, 8 iulie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 9 iulie. Î.P.S. Sa a vizitat Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, jud. Brașov.

Vineri, 10 iulie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 12 iulie. A oficiat slujba de sfințire a bisericii „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” din localitatea Teliu, Protopopiatul Săcele. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. La sfârșitul slujbei, l-a hirotesit întru *iconom stavrofor* pe preotul paroh Traian Ciolan, iar apoi a oferit premii

copiilor participanți la tabăra de sculptură de la Parohia Teliu-Vale, condusă de pr. Costin Butnar. După Sfânta Liturghie, Î.P.S. Sa a sfințit monumentul eroilor grăniceri

din Teliu. Momentul a fost urmat de sfințirea și inaugurarea noului sediu al Protopopiatului Săcele, edificat în localitatea Prejmer, jud. Brașov.

Luni, 13 iulie. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Martți, 14 iulie. Î.P.S. Sa a prezidat la Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, o sinaxă monahală, la care au participat toți frații și monahii ctitoriei brâncovenești.

Miercuri, 15 iulie. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 16 iulie. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 19 iulie. A slujit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu împreună cu PS Ilarion Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. A adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură, iar la finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a prezentat credincioșilor sibieni pe noul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, fiind prima Liturghie oficiată de cei doi ierarhi în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

Luni, 20 iulie – Prăznuirea Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul. A participat la sărbătoarea hramului Mănăstirii „Sf. Prooroc Ilie Tesviteanul” din localitatea Pelișor, județul Sibiu. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Martți, 21 iulie – vineri, 31 iulie. A efectuat un pelerinaj în Grecia.

Pr. Dr. Cristian VAIDA.

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Din partea prietenilor noștri de la Editura Humanitas, primim cu regularitate apariții editoriale noi pe care reușim să le semnalăm și în paginile publicației șaguniene, *Telegraful Român*.

Observând fierberea societății românești din ultima vreme referitoare la o anumită lege care vizează condamnarea unei perioade din istoria României, am primit lucrarea *O idee care ne sucește mințile*, în care sunt reunite prelegerile lui **Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și H.R. Patapievici** despre comunism. Cei trei fac o prezentare și o analiză a fenomenului comunist trăit de fiecare dintre ei, dând astfel mărturie despre experiența fiecăruia. După cum se arată și în prefață, oamenii de după Cortina de Fier au alte amintiri, fiind marcați de alte traume, și asta pentru că își amintesc altfel, suferă altfel și sunt sau au fost altfel răniți decât cetățenii din fostul Occident, la care noi puteam doar visa. Ceea ce surprind foarte bine cei trei vorbitori în acest volum este devenirea Europei, este faptul că, odată instaurată această Cortină de Fier care a marcat separarea între Est și Vest, Europa s-a identificat cu Occidentul. Interesant este faptul că, odată ridicată sau îndepărtată Cortina de Fier, Europa a tins a se restrânge doar la Occident. Pe cale de consecință, toată memoria occidentală s-a refugiat în Occident, esticii identificându-se cu memoria occidentală. Astfel, în urma lecturii cărții, realizăm faptul că acea Cortină de Fier geografică a fost înlăturată, dar acum Cortina de Fier este în fiecare european în funcție de zona geografică din care provine, și care i-a marcat identitatea și personalitatea sa prin prisma istoriei trăite și experimentate. Este interesant că se afirmă cu tărie faptul că, de fapt, cheia regăsirii unei memorii comune stă în gestionarea memoriei comunismului. Deși am dori să credem că acest sistem social și politic s-a prăbușit la începutul anilor '90, autorii cărții ne arată că ideatic, și uneori și faptic, comunismul nu a fost învins, ci s-a prăbușit singur, iar memoria sa nu a devenit comună, ci încă bănuie ca un strigoi bătrânul continent.

Toate cele trei contribuții sunt solidare în credința că problema memoriei comunismului este problema centrală a unificării conștiinței europene.

Tot de la Editura Humanitas am primit lucrarea lui **Georgio Agamben, Stanțe. Cuvântul și fantasma în cultura occidentală**. Autorul este unul dintre cei mai importanți filozofi italieni contemporani. A urmat studii de drept și filozofie, încheiate cu un doctorat despre gândirea politică a lui Simone Weil. Cartea propune reconstrucția exemplară a patru capitole fundamentale ale culturii europene: ideea de melancolie de la Părinții Bisericii la Sigmund Freud („Fantasmele lui Eros”); opera de artă față în față cu dominația mărfii („În lumea lui Odradek”); fantasma în poezia de dragoste din secolul al XIII-lea („Cuvântul și fantasma”); forma simbolică din secolul al XVI-lea până la apariția semiologiei („Imagina perversă”). Cele patru demersuri își au originea într-o perspectivă unitară, care vizează determinarea locului ocupat de cultura omului în încercarea de a surprinde un obiect prin excelență evanescent, și sunt purtate după o metodă care îngemănează acribia filologică cu critica filozofică. Autorul ne arată că „actul creației nu este, cum afirmă adulcorata reprezentare obișnuită, un proces care pornește de la puțință către act spre a se epuiza în acesta, ci conține în miezul său un *act de de-creație*, în care ceea ce a existat și ceea ce n-a existat sunt restituite unității lor originare din mintea lui Dumnezeu, iar ceea ce putea să nu existe și a existat, se risipește în ceea ce putea exista și n-a existat. Această de-creație este, propriu-zis, *viața* operii, ceea ce face posibilă lectura, traducerea și critica, prin care de fiecare dată încercăm să repetăm opera. Tocmai de aceea însă actul de de-creație îi scapă mereu oarecum printre degete autorului, în pofida oricărei perspicacități ironice, numai așa i se îngăduie să scrie în continuare.”

Mitropolitul Laurențiu

**Medalioane de ardeleni
deveniți ierarhi în spațiul extracarpatic:**

Sălișteanul DIONISIE ROMANO Episcopul Buzăului (1865-1873)

Oameni de seamă a dat Mărginimea Sibiului și cu deosebire Săliștea, cărturari și medici, filosofi și oameni de cifre, profesori universitari, cercetători, oameni politici. Oricât de departe i-a trimis viața [...] rădăcinile au rămas în pământul de acasă, prin care curgea seva strămoșilor, hrănindu-i în vremuri bune și în cele de restriște.

(Ioana Postelnicu)

Săliștea Sibiului! Satul care a dat țării șase academicieni/ Atâta numai și ar reprezenta o carte de vizită pilduitoare [Acad. Radu V. Voinea, Popas la Săliște, în Săliștea Sibiului – străveche vatră românească, Victor V. Grecu (coord.), Sibiu, 1990, p. 7]. Ca fiu al Mărginimii Sibiului, autorul acestor rânduri își propune să se oprească asupra unuia dintre cei șase membri ai

Academiei Române pe care i-a dat zona, anume Dionisie (din botez Dimitrie) Romano (1806-1873), Episcopul Buzăului (1865-1873). Rămânând orfan de tată, copilul Dumitru își urmează mai târziu mama în drumul ei spre Moldova, la mănăstirea Neamț, unde el se călugărește, la vârsta de 17 ani, sub numele de Dionisie (1823) și unde învață greacă și franceză, precum și meșteșugul tiparului. Pleacă la București, angajându-se zeitar la Tipografia Clinceanu-Topleceanu de la Cișmeaua Mavrogheni, ajunsă ulterior în proprietatea lui Ion Heliade Rădukescu, dar urmează și Școala de la Sf. Sava, precum și cursul spre a deveni

profesor (1831-1832) [*Săliștea Sibiului străveche vatră românească*, Victor V. Grecu (coord.), Sibiu, 1990, p. 226]. În 12 martie 1832 este numit profesor, ulterior director al Școlii naționale din Buzău, timp în care ajunge și director al tipografiei eparhiale. Aici, la centru eparhial pune bazele uneia dintre cele mai mare biblioteci din Vechiul Regat. În 1834 devine directorul Seminarului Central din București, prilej nimerit pentru a-l ajuta pe Anton Pann să-și tipărească manualul său de muzică [Zaharia Matei, *Profesorul, protopsaltul și compozitorul Anton Pann (1797-1854)*, București, Basilica, 2014, pp. 43 și 46], perioadă în care Dionisie Romano accede la statutul de arhimandrit.

Din cauza faptului că a participat la Revoluția din 1848, este arestat, înlăturat din învățământ, iar la ieșirea din temniță, se refugiază la Sibiu. Aici donază 60 galbeni pentru proiectul construcției catedralei Mitropolitane și se împrietenește cu Andrei Șaguna, pe care îl însoțește în călătoria (într-o căruță, incognito), spre București, apoi spre Moldova [*Săliștea Sibiului*, p. 226]. Urmărit fiind de trupele țariste, Dionisie Romano se refugiază la Constantinopol, unde sultanul Abdul Medjid I (1839-1861) [Sultanul va muri la numai 39 de ani de tuberculoză, boală de care suferise și tatăl său. Abdul Medjid I este vestit pentru reformele inițiate, în special prin cele două edicte emise, anume *Hatt-ı Şerif Gülhane* („Nobilul edict al Camerei Trandafirului”) din 1839 și *Hatt-ı Hümayun* („Edictul Imperial”) din 1856, care anunțau o nouă eră, una a reformelor, a Tanzimat-ului sau reorganizării (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/971/Abdulmecid-I> accesat 26. 05. 2015)], al XXXI-lea sultan al Imperiului Otoman, îl decorează, la

1 septembrie 1853, cu decorația *Cavaler al Ordinului Imperial Zimbrul*. Întors în țară, unde s-a putut baza pe prietenia lui Costache Negri și a lui Grigore Cuza, unchiul domnitorului [Cătălin Turliuc, *Alexandru Ioan Cuza, domnul Unirii*, în „Ziarul Lumina”, duminică, 13 ianuarie 2008, ediție electronică (<http://ziarullumina.ro/pagina-de-istorie/alexandru-ioan-cuza-domnul-unirii> accesat 27. 05. 2015)],

Dionisie Romano este numit stareț la mănăstirea Sadova din Oltenia – perioadă în care se semnează *Dionisie Sadoveanul* –, ulterior la Neamț și la Secu. Înlăturat din stareție, se va stabili la Iași, unde va milita, în special între 1857 și 1858, pentru Unire, salutând, apoi, alegera cuzană ca pe o frumoasă auroară de renaștere națională.

Alexandru Ioan Cuza îl răsplătește, numindu-l mai întâi locțiitor de episcop la Buzău (iunie 1859, hirotonit arhieru în februarie 1862), apoi la Huși (noiembrie 1864 până în mai 1865), ca, în 26 mai același an, să fie numit episcop eparhiot de Buzău, aici păstorind până la moarte. La Buzău a reorganizat și repus în funcție tipografia eparhială, în care au apărut zece cărți de slujbă, precum și alte cărți din domenii conexe, a înființat școli atât pentru monahi, cât și pentru monahii, a ajutat material așezămintele mănăstirești, dar și tinerii doritori de studii [Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Editura Andreiana, Sibiu, 2014, cap. „Dionisie Romano”].

Însetat de cultură, ierarhul își alcătuiește o bibliotecă impresionantă pentru vremea respectivă, cu 6.261 de volume, dintre care 996 în franceză, 155 de manuscrise de valoare deosebită, 85 de pagini de scrieri personale, ediții princeps, lucrări rarissime cu subiecte din Antichitatea greco-latină până în vremea sa, dintre care, în ședința din 18 august 1867 a Societății Academice Române, va face și prima mare donație pentru Biblioteca Academiei, constând din 73 de volume de carte din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea [*Săliștea Sibiului*, p. 227]. De altfel, ca o recunoaștere a întregii sale activități, Dionisie Romano este ales membru de onoare al Societății Academice Române, la 27 septembrie 1868, iar în cuvântul său, August Treboniu Laurian a subliniat tocmai valoarea acelor rare monumente ale literaturii române, cum au fost numite donațiile episcopului de Buzău. După trecea la Domnul, cărțile din biblioteca personală a lui Dionisie Romano au intrat în patrimoniul Bibliotecii Academiei, astfel că, pe bună dreptate, academicianul din Săliște poate fi privit ca unul dintre cofondatorii bibliotecii acestui înalt for [*Idem*].

Dr. Constantin ITTU,
cercetător științific, Muzeul Național Brukenthal

ECUMENICA

La Praga au fost celebrați 600 de ani de la moartea lui Jan Hus. Ceremoniile au avut loc între 5 și 6 iulie a.c. în centrul Pragăi și au fost organizate de către Biserica Evanghelică a Fraților Cehi și Biserica Cehoslovacă Husită, ambele considerându-se moștenitoare ale valorilor promovate de Hus. Considerat erou național și una dintre cele mai importante personalități pe care le-a dat Cehia, anul 2015 a fost declarat „Anul Jan Hus” în această țară. Inaugurarea acestui proiect a avut loc la 7 decembrie 2014 la Biserica Sfântul Martin din Zid de la Praga. Punctul culminant al „Anului Hus” au fost ceremoniile din 5-6 iulie, când s-au împlinit 600 de ani de la moartea acestuia (6 iulie 1415). Hus s-a născut într-o familie modestă din sudul Boemiei. A studiat la Universitatea din Praga, unde a devenit preot și profesor. Începând cu anul 1402, el a început să critice, în calitate de predicator în capela Betleem, simonia și alte slăbiciuni ale Bisericii, fără însă a intra în conflict cu ierarhia. În 1409/1410 a fost ales rector al Universității din Praga, după ce profesorii germani ai Universității au părăsit orașul în 1409. Tot în 1410 a început conflictul său cu ierarhia bisericească. În 1410 a fost condamnat de Arhiepiscopul de Praga, iar un an mai târziu a urmat condamnarea Curiei în absența lui Hus, care a refuzat să se înfățișeze judecării. Un an mai târziu a urmat condamnarea venită din partea papei. Între timp Hus s-a retras în regiunea natală unde a continuat să predice împotriva ierarhiei, provocând neliniște. În 1414 a acceptat invitația împăratului Sigismund al Sfântului Imperiu de Națiune Germană de a participa la sinodul convocat la Konstanz (azi în Elveția), care i-a garantat integritatea corporală și o judecată dreaptă în fața sinodului. În ciuda acestor garanții, a fost arestat imediat ce a ajuns la Konstanz, judecat și condamnat la ardere pe rug (6 iulie 1415). Biserica Romano-Catolică a menținut până astăzi condamnarea lui Jan Hus ca eretic. În ultimele decenii, papa Ioan Paul al II-lea (1978-2005) și Papa Francisc (din 2013) și-au exprimat regretul pentru uciderea acestuia. Adepții săi din Cehia au fost persecutați, ceea ce a dus la așa-numitele „războaie husite” între anii 1419 și 1436. De la moartea sa, Hus a devenit un simbol al luptei cehilor pentru afirmare națională. De asemenea, este considerat a fi unul dintre „prereformatorii” care i-au anunțat pe marii reformatori apuseni.

Consiliul Bisericilor din America Latină are un nou Secretar General. Acesta este Rev. Milton Mejia, pastor al Bisericii Presbiteriene din Columbia. Acesta a fost ales în funcția mai sus amintită la 27 iulie a.c. de către boardul de conducere al Consiliului Bisericilor din America Latină (CLAI), cu vot unanim. Rev. Mejia este un bun cunoscător al CLAI. Înainte de a fi ales Secretar General, el a coordonat programul Credință, Economie, Ecologie și Societate al acestei organizații ecumenice. De asemenea, el este membru fondator al Asociației Ecumenice din Columbia și al Dialogului Inter-Bisericesc al Bisericilor pentru Pace în Columbia, o inițiativă ecumenică de pacificare a acestei țări latino-americane măcinată de un lung război între guvern și separatiști. De asemenea este profesor de teologie la Corporația Universitară Reformată din Columbia și visiting profesor la mai multe instituții academice-teologice din lume. Rev. Mejia a fost membru al Rețelei Globale a Persoanelor Dezrădăcinate din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor (CMB) unde a reprezentat CLAI. Există o mare speranță că odată cu alegerea Rev. Mejia ca Secretar General al CLAI, această organizație, aflată într-o lungă perioadă de criză, mai ales de natură financiară, se va reorganiza.

În lume există, la ora actuală, următoarele organizații ecumenice regionale (continentale): Conferința Bisericilor Europene, Conferința Bisericilor din Întreaga Africă, Conferința Creștină a Asiei, Conferința Caraibiană a Bisericilor, Consiliul Bisericilor din Orientul Mijlociu, Conferința Bisericilor din Pacific și CLAI. Doar în America de Nord nu există o organizație ecumenică continentală care să cuprindă bisericile de pe acest continent. Rolul unei astfel de organizații este preluat de către Consiliul Național al Bisericilor din SUA și Consiliul Național al Bisericilor din Canada. CLAI a fost creat în 1982 în Huampani, Peru și are ca membre bisericile necatolice din America Latină. Sediul actual al CLAI se află la Quito, în Ecuador.

Rubrică realizată de
Pr. Conf. Dr. Habil. Daniel BUDA

† VISARION
Episcopul Tulcii

A vorbi despre mitropolitul de pioasă amintire Antonie Plămădeală înseamnă a evoca una dintre marile personalități bisericești și culturale ale zilelor noastre, care, prin tot ceea ce a lucrat și a înfăptuit, s-a înscris pe deplin în „șirul dascălilor de cuget și simțire românească” și al marilor ierarhi ai Bisericii străbune.

Au trecut, iată, 10 ani de zile de când mitropolitul Antonie, după o lungă și grea suferință pe care însă a purtat-o cu resemnare creștinească asemenea unui mucenic, a trecut la cele veșnice.

Au trecut 10 ani de zile de când trupul său topit de boală și de istovitoare muncă și dăruire a coborât „în casa cea de lut a strămoșilor săi” – după cuvântul mitropolitului cărturar Varlaam al Moldovei –, ca să se odihnească de ostenele acestei vieți în cripta pregătită din vreme la ctitoria sa de suflet de la Mănăstirea „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus. De 10 ani de zile de la plecarea lui dincolo, mitropolitul Antonie este mereu prezent, în chip nevăzut, în viața Bisericii, iar numele său și faptele sale pe tărâm bisericesc, cultural și patriotic sunt pomenite cu pioșenie de către toți cei care l-au cunoscut, l-au prețuit și l-au iubit.

Cu siguranță că vremurile ce vor veni vor scoate și mai mult în evidență personalitatea de excepție plurivalentă a mitropolitului Antonie. Născut în Basarabia cea atât de încercată în decursul istoriei, școlit la înaltele instituții teologice din țară și din străinătate, înzestrat de Dumnezeu cu o minte ageră, cu o tenacitate și o dăruire deosebite, mitropolitul Antonie a gustat din plin, încă de tânăr, din paharul amar al încercărilor și al umilinței. Prigonit de regimul trecut, hăituit și închis, marginalizat și trecut la munca de jos – deși era doctorand și ieromonah – Antonie Plămădeală a avut parte însă și de o protecție specială din partea Părintelui Ceresc. Și aceasta s-a arătat prin purtarea de grijă a vrednicului de pomenire patriarh Justinian Marina, care l-a sprijinit și l-a scos din umilință trimițându-l

Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri – MITROPOLITUL ANTONIE PLĂMĂDEALĂ la 10 ani de la trecerea la Domnul

direct la Oxford, de unde s-a întors cu un doctorat strălucit având o temă actuală și incitantă „Biserica slujitoare în Sf. Scriptură, Sf. Tradiție și în teologia contemporană”.

Tot patriarhul Justinian l-a promovat, apoi, în ierarhia superioară bisericească, propunându-l Sf. Sinod, în anul 1970, ca episcop-vicar patriarhal, funcție în care va fi unul dintre colaboratorii apropiați ai acestuia. A fost ales episcop la Buzău în 1980 unde vreme de doi ani, cât a păstorit, a lăsat urme adânci în ogorul eparhiei, căci a deschis 200 de șantiere de restaurare a bisericilor afectate de cutremurul din 1977 și a restaurat palatul brâncovenesc, actuala reședință eparhială. În 1982 a fost ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, fiind instalat la 7 februarie de către patriarhul Justin Moisescu.

În întreaga sa activitate, mitropolitul Antonie a fost un om integru, un om tenace care ținea la demnitatea sa de arhieru și care se mândrea, pe bună dreptate, cu opera sa scrisă și, mai ales, cu cea înfăptuită la Buzău, la Sibiu, la Sâmbăta de Sus ca și în toată eparhia ce cuprindea atunci trei județe: Sibiu, Brașov și Covasna. A fost un om ce ținea cu sfințenie la principiile sale. A ctitorit mult în eparhie, la Centrul Arhiepiscopesc, la Păltiniș, la Bazna și, mai ales, la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, pe care a avut bucuria să o vadă sfințită la 15 august 1993 de către Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului și de pururea pomenitul patriarh Teoctist al României, împreună cu aproape toți membrii Sf. Sinod. A fost un cărturar de vocație, lăsând o dără luminoasă în cultura românească și cea bisericească prin cele 40 de cărți scrise de el, unele devenite emblematice. A fost, în același timp, și un ecumenist de vocație, fiind un adevărat ambasador al Bisericii

Ortodoxe Române în întreaga lume creștină. Activitatea sa rodnică de la birou, de la amvon și de pe teren i-a fost recunoscută unanim de toți cei care l-au cunoscut sau au avut prilejul de a-i fi prin preajmă. Vreme de opt ani i-am fost colaborator apropiat, ca episcop-vicar, și am avut mult de învățat de la dânsul, lucrând împreună pentru bunul mers al vieții bisericești din eparhie.

De acolo, de la Sâmbăta de Sus, unde-și doarme somnul de veci, alături de înaintașii săi în scaun: Nicolae Bălan, Nicolae Colan și Nicolae Mladin, el veghează cu siguranță asupra Ardealului pe care l-a iubit atât de mult și pe care l-a slujit până la sacrificiu. El poate fi pe deplin mulțumit că munca și jertfa sa i-au fost încununat cu succes bucurându-se de recunoaștere unanimă, de prețuirea și de stima contemporanilor

și a generațiilor viitoare. Munca sa este continuată, pe aceeași linie trasată de către el, de către actualul întâistătător al Mitropoliei Ardealului, IPS Dr. Laurențiu Streza. Toate cele spuse până acum conturează vag aspecte ale uriașei personalități a mitropolitului Antonie. A fost un om mare și un ierarh la fel de mare. Poate, după Sf. Andrei Șaguna și Nicolae Bălan, mitropolitul Antonie este al treilea ca mărime.

Fie ca acum, la împlinirea a 10 ani de la plecarea lui la cele veșnice, noi, cei din „Biserica slujitoare”, să-i aducem un smerit omagiu, să-i urmărim sfaturile și îndemnul pe care ni le-a lăsat, să-i încojurmăm cu venerație mormântul pe care să așezăm lacrimile și florile recunoștinței și să-L rugăm pe Dumnezeu să-i facă parte de odihna cea fericită a aleșilor Săi.

Veșnică să-i fie pomenirea și memoria binecuvântată!

10 ani de la plecarea pe calea veșniciei a Mitropolitului Antonie Plămădeală

Sâmbăta, 29 august, la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, din județul Brașov, a fost săvârșită o slujbă de pomenire pentru Mitropolitul de fericită amintire Antonie Plămădeală al Ardealului, la 10 ani de la trecerea sa la cele veșnice.

Slujba Sfintei Liturghii și Parastasul pentru cel pomenit drept al treilea ctitor al așezământului monahal au fost săvârșite de Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii, și Preasfințitul Părinte Ilarion Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și stareț al Mănăstirii Sâmbăta, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi.

Ierarhi, ucenici, membri ai familiei, oameni de cultură și pelerini din întreaga țară au venit în ziua sărbătorii Tăierii cinstului cap al Sfântului Ioan Botezătorul la Mănăstirea Sâmbăta pentru a-l pomeni și a aprinde o lumânare la căpătâiul celui ce a păstorit Mitropolia Ardealului, Crișanei și Maramureșului vreme de 23 de ani. Sfânta Liturghie arhierescă a fost săvârșită în noul Altar de vară dintre codrii ce înconjoară ctitoria brâncovenescă de sub streășina masivului Făgăraș. La finele slujbei, Arhiepiscopul Dunării de Jos a rostit un bogat cuvânt de omagiere a părintelui său duhovnicesc, vrednicul de pomenire

Mitropolit Antonie Plămădeală, prezentând principalele coordonate, încercări și realizări ale vieții sale. Printre pelerinii prezenți la sfintele slujbe s-a aflat și o delegație

din localitatea natală a ierarhului basarabean (comuna Stolniceni, raionul Hâncești, Republica Moldova), în frunte cu preotul paroh al bisericii în care a fost botezat pruncul Leonida Plămădeală, cel care peste ani avea să devină Episcop-vicar patriarhal (1970-1980), chiriarh al Buzăului (1980-1982) și Mitropolit al Ardealului (1982-2005), cu numele de monah Antonie.

Slujba Parastasului a fost săvârșită în fața mormântului Mitropolitului Antonie de sub pergola de vest a incintei Mănăstirii Sâmbăta, ridicată de ierarhul ctitor pentru a servi drept necropolă a întâistătătorilor Mitropoliei Ardealului. După ceremonialul religios, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu ne-a declarat: „Au trecut 10 ani de la mutarea la cele veșnice a vrednicului de pomenire Mitropolit Antonie Plămădeală. Sfânta Liturghie, săvârșită la Altarul de vară, a fost înălțătoare și l-am simțit slujitor împreună cu noi. Am fost patru arhieru, dar de sus ne-a ocrotit și cu prezența sa spirituală ne-a ajutat să putem să-I aducem mulțumire lui Dumnezeu și cinstire așa cum se cuvine și, în același timp, să-l pomenim pentru veșnica sa odihnă”.

Înaltpreasfințitul Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, a vorbit despre Mitropolitul Antonie Plămădeală ca „promotor al cuvântului înmiresmat din Sfintele Scripturi, din Viețile Sfinților și scrierile Sfinților Părinți, tâlcuindu-ne și actualizându-ne mereu Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos și promovând el însuși, în viața lui, prin Sfânta Biserică și tezaurul ei de credință, de cultură, de filantropie și de solidaritate, valoarea: valoarea sufletească, valoarea culturală și, mai presus de toate, valoarea omului fidel Bisericii, neamului lui, pentru a trăi și după moarte”.

Ștefan MĂRCULEȚ

Profil de teolog misionar ortodox contemporan:

ARHIEPISCOPUL ANASTASIOS YANNOULATOS

Atunci când am vorbit despre condițiile dificile pe care creștinii ortodocși – și nu numai – le-au avut de suferit în perioada regimului comunist ce a dominat estul și centrul Europei, am subliniat că situația cea mai tragică s-a înregistrat în Albania, primul și singurul stat declarat ateu din lume. Pronia divină face ca tot în acest stat să aibă loc și cea mai spectaculoasă misiune ortodoxă de la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea – iar ea se leagă de numele lui Anastasios Yannoulatos. Acesta s-a născut în Pireu la 4 noiembrie 1929. A crescut într-o familie de credincioși, iar apoi, în chip firesc, a studiat teologia la Universitatea din Atena, studii pe care apoi le-a continuat, ca bursier, la câteva universități germane, unde prioritare au fost studiile de istoria religiilor, misiologie și etnologie. Vorbește greacă, engleză, franceză și germană, citește și înțelege greaca veche, latina, italiana, spaniola și albaneza, lucrând și cu două limbi africane. Această largă bază lingvistico-științifică i-a permis să studieze diferite religii – hinduism, budism, taoism, confucianism, islam, religii africane – în țările în care acestea au înflorit: India, Thailanda, Sri Lanka, Coreea, Japonia, Kenia, Uganda, Tanzania, Nigeria, Brazilia, Mexic, Caraibe etc.

Yannoulatos a obținut titlul de doctor în teologie la Universitatea din Atena (cu distincția *summa cum laude*) în anul 1970, predând istoria religiilor la Facultatea de Teologie a acestei universități (între 1972 și 1997) și îndeplinind între anii 1983 și 1986 funcția de decan (actualmente este profesor emerit aici). Din anul 1993 este membru corespondent al Academiei Ateniene; multiple titluri Dr. Honoris Causa în teologie sau filosofie; membru în numeroase societăți științifice internaționale. De-a lungul timpului a primit numeroase medalii și distincții. Este președinte al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (din 2006) și președinte de onoare al Conferinței Mondiale a Religiilor pentru Pace (tot din 2006). Din 1992 este Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, calitate în care a reușit să reorganizeze din ruine Biserica Ortodoxă din Albania, desfășurând concomitent o vastă activitate socială în domeniul sănătății, al educației, al asistenței sociale și al culturii (detalii la J. Forest și L. Veronis).

Pe plan editorial sunt demne de amintit următoarele cărți: *Duhurile M'ban' dua și cultul acestora* (1970), *Domnul Lumini. Dumnezeu triburilor din muntele Kenia* (1971, 1981), *Various Christian Approaches to the Other Religions* (1971), *Islam. Abordare din perspectiva Istoriei Religiilor* (1975), *Facing the World: Orthodox Christian Essays on Global Concerns* (2003) și *Mission in Christ's Way. An Orthodox Understanding of Mission* (2010). La acestea se mai adaugă un număr impresionant de studii și articole de specialitate în domeniul misiologiei, care au fost traduse în diferite limbi de circulație internațională. În limba engleză multe dintre ele au fost reunite în cele două volume amintite mai sus, *Facing the World* și *Mission in Christ's Way*. Traduse și în limba română, aceste cărți sintetizează principalele contribuții aduse de autor la dezvoltarea teologiei misionare ortodoxe contemporane.

Mai întâi de toate, a face misiune „pe urmele lui Hristos” înseamnă, pentru Anastasie Yannoulatos, a evidenția următoarele cinci principii misionare: 1. relațiile trinitare și referința la ele, 2. asumarea întregii naturi umane în Iisus Hristos, 3. noul element radical și veșnic: iubirea, 4. paradoxul smereniei și sacrificiului de pe Cruce și 5. înțelegerea întregii realități în lumina Învierii și a speranței eshatologice. De aici decurg aspectele fundamentale ale misiunii, care reflectă ethosul ortodox și care se cuvin a fi transpuse în viața lumii în actualul context socio-istoric:

1. dimensiunea trimeică – hristologică și pnevmatologică – a misiunii. Atât în scopul imediat, cât și în cel final, misiunea este marcată de iubirea Dumnezeului Treimic; desfășurarea istoriei umane despre care vorbește Scriptura începe și se sfârșește cu afirmarea slavei lui Dumnezeu. După „catastrofa cosmică” reprezentată de păcat, aceeași slavă divină reapare în lume prin Întrupare: Tatăl trimite, „la plinirea vremii” (Gal. 4, 4), pe Fiul Său, prin Care au fost toate create, cu scopul de a fi recreate toate lucrurile, astfel încât „Dumnezeu să fie slăvit în El” (In. 13, 32; 17, 1-10). Toate lucrările lui Hristos – Întruparea, Patimile și Învierea – sunt deopotrivă expresii ale iubirii divine și noi manifestări ale slavei lui Dumnezeu. Slava și iubirea sunt „cei doi poli ai mântuirii”. Tot slava lui Dumnezeu ne arată și care este scopul misiunii: începutul erei eshatologice va însemna împlinirea misiunii divine; mișcarea istoriei are un sens și o direcție, iar Duhul Sfânt vine să continue și să completeze planul divin – cu participarea ucenicilor lui Hristos, pe care El i-a autorizat să proclame mântuirea până la a Doua Venire. Astfel, în completare cu mișcarea verticală de la cer spre pământ, lucrarea mântuitoare a lui Dumnezeu are acum o direcție orizontală dinamică pe pământ, prin participarea Bisericii.

Mesajul creștin, centru al misiunii, trebuie să fie neconținut reprezentat de Evanghelie, vestirea „evenimentului prin excelență” care este Întruparea. Aceasta reprezintă „centrul vital al unității Universului”, căci doar în om lumea își regăsește sensul și își împlinește scopul creațional. Dacă după cădere are loc un eșec din acest punct de vedere, după Înomenirea Cuvântului lui Dumnezeu – act chenotic (Filip. 2, 7) – firea umană primește o nouă putere de purificare și

regenerare, nu doar al sinelui propriu, ci și al întregii creații. Altcândva „înstrăinată”, în Hristos umanitatea revine la comuniunea cu Sfânta Treime și astfel își împlinește menirea.

Același rol unificator îl posedă și Duhul Sfânt, Care este vestit de Scripturi încă de la începutul creației ca „purtându-se deasupra apelor” (Fac. 1, 2). El continuă apoi să lucreze în istorie, inspirându-i pe profeți și călăuzindu-i pe oameni spre „plinirea vremii”, când va avea loc Întruparea Fiului. De altfel, Duhul Sfânt contribuie decisiv, nemijlocit, la Întruparea Mântuitorului și la întemeierea Bisericii. De la Cincizecime încoace, până la a Doua Venire a Mântuitorului, Duhul împlinește lucrarea de sfințire a omului și a creației, El fiind „Cel Care este pretutindena și pe toate le plinește”.

Perspectiva eshatologică face mai ușor de înțeles care este scopul ultim al misiunii. Este chiar împlinirea voinței divine ca toată făptura să se împărtășească de slava lui Dumnezeu (Is. 66, 18, Rom. 8, 17, 9, 23, 1 Pt. 5, 10, 1 Cor. 2, 7), să crească „din slavă în slavă” (2 Cor. 3, 18). De reținut este că acest proces de sfințire începe încă din această viață – noi trăim între „deja” și „nu încă”. Cu alte cuvinte, dimensiunea eshatologică definește toată creația, căci Dumnezeu trebuie să fie „totul în toate” (1 Cor. 15, 28).

2. relația indisolubilă între misiunea externă și internă și rolul lor în zidirea Bisericii. Misiunea creștină în lume nu poate așadar să fie înțeleasă decât plecându-se de la realitatea trimiterii, prezenței și lucrării Persoanelor Sfinte Treimi în lume, iar această prezență presupune în mod necesar Biserica. Ea este organul mistic, Trupul lui Hristos, în care „comuniunea” umană dobândește o altă ordine și o altă calitate, chiar după chipul iconic al modelului ei prin excelență, Sfânta Treime. Mult râvnita unitate umană, contrapusă globalizării exterioare ce predomină lumea de azi, nu se poate realiza decât la un nivel interior, în profunzimile naturii umane. Aici lucrează Hristos prin Duhul Sfânt, aici unitatea devine cu adevărat vie într-o „comuniune de iubire”.

Referitor la relația dintre misiunea externă și activitatea pastorală, Arhiepiscopul Anastasie subliniază că ele se află în interdependență. Astăzi nu se mai justifică o polarizare între „înăuntru”, „afară”, „noi mai întâi, apoi alții”. Chiar și la începutul Bisericii exista o relație indisolubilă între predică și convertirea la credință, pe de o parte, și edificarea spirituală și sfințirea membrilor Bisericii, pe de altă parte. Biserica crește deopotrivă prin primirea de noi membri și prin facilitarea ca cei deja botezați să dobândească o experiență mai adâncă a tainelor vieții și iubirii. (Că misiunea și grija pastorală merg mână în mână în comunitățile ortodoxe așa-zis „misionare” este evident în cazul Ortodoxiei în Coreea și în anumite țări africane.)

Pentru fiecare creștin participarea la misiune este o poruncă existențială ce se extinde însă asupra întregii comunități eclesiale, căci Biserica nu este doar „încorporată în”, ci este „Trupul lui Hristos” (Efes. 1, 23). O Biserică fără misiune este o contradicție în termeni. Biserica a fost trimisă, la fel ca Hristos (Lc. 4, 18, In. 17, 18), să continue lucrarea Sa. Ține în special de dimensiunea *catholică* a Bisericii să-și manifeste dimensiunea misionară, la fel cum atributul apostolicității respinge orice definiție a unei Biserici statice. Toată viața sacramentală, în special liturgică, a Bisericii are ca scop urmărirea constantă a extinderii doxologiei lui Dumnezeu. Comuniunea eclesială se împărtășește de razele Învierii, de aceea viața și slujirea liturgică a Bisericii nu urmăresc altceva decât transmiterea către lume a cuvântului și harului divin.

3. raportul între predicarea Evangheliei și cultură, inclusiv cea (post)modernă. Cu toate tarele pe care le-a identificat în lumea modernă, marcată de fenomenul secularizării, trebuie totuși spus că viziunea arhiep. Anastasios Yannoulatos nu este una pesimistă sau maniheică. El insistă că între cultură și Evanghelie nu există separație totală, nici antagonism. Contracărând efectele nocive ale secularizării, Ortodoxia trebuie să aibă o prezență și o mărturie dinamică în lume. Mesajul creștin (*kerygma*) trebuie să fie o proclamare bucură, o „veste bună” pentru fiecare persoană în circumstanțele specifice vieții sale, un mesaj care întâlnește experiențele și nevoile existențiale imediate. Sarcina principală a teologiei este cum să exprime veșnicia în noile condiții de existență, cum să creeze un dialog între mesajul revelației și noile științe moderne: medicina, antropologia, sociologia, psihologia și psihoterapia.

4. raportul creștinismului cu ateismul și cu alte religii (în special cu islamul). Dacă misiunea creștină are ca scop principal unirea „necredincioșilor” cu Biserica – adică a celor care au devenit indiferenți sau ostili credinței, a celor care neagă, în teorie sau în practică, învățăturile și principiile credinței – atunci este nevoie din partea noastră nu de o atitudine de antipatie sau conflict, ci de un efort de a înțelege limba, problemele, rezervele, ispitele, îndoilele, păcatele și chiar ostilitatea lor. Toate aceste bariere pot fi, în final, depășite prin puterea adevărului, a rugăciunii și a dragostei. Misionarismul creștin trebuie să aibă mereu în vedere următoarele trei aspecte: 1. evitarea tentației generalizării și a extremismelor. Pentru a înțelege mai bine celelalte religii, se cuvine, înainte de toate, să le cunoaștem bine. Altfel se poate ușor ajunge la aceste două extreme și nu întâmplător s-a ajuns în trecut să se credea fie că toate religiile sunt absolut rele, demonice, fie că toate religiile sunt asemănătoare, fie ca ceea ce se știa despre o religie să fie generalizat la toate celelalte. Poziția de azi trebuie să fie mult mai echilibrată.

2. dubla evoluție a religiilor, descendentă și ascendentă – de aici și raportul cu celelalte religii: pe de o parte, de acceptare și receptare pozitivă a elementelor bune, iar pe de altă parte, respingere critică a elementelor rele, chiar nocive pentru omul de astăzi. 3. perspectiva corectă a religiilor ca unități organice, aflate în continuă evoluție. Ele conțin un dinamism intrinsec, iar misionarul creștin trebuie să evite clișeele ideologice sau „estimările eronate”. Ca regulă generală, arhiep. A. Yannoulatos îi conferă dialogului Ortodoxiei cu alte religii și confesiuni o mare valoare, întrucât acesta exprimă experiențial anumite convingeri și valori creștine: iubirea atotcuprinzătoare a Tatălui ceresc, un spațiu foarte larg lăsat activității Sfântului Duh, importanța și validitatea altor „testamente” în afara celui încheiat de Dumnezeu cu Fiul Său, aprecierea fiecărei ființe umane, iubirea globală ce implică respectarea libertății celuilalt.

Marele merit al arhiep. Yannoulatos este acela că, pe de o parte, el și-a bazat reflecțiile teologice-misionare pe experiența practică desfășurată inițial în Africa, iar apoi în Albania, iar pe de altă parte, că a demonstrat că Ortodoxia, care a avut mereu o conștiință misionară trează, nu și-a epuizat „elanul misionar” în pofida situației socio-istorice extrem de dificile în care a trebuit să-și ducă existența (regimul comunist ateu); dimpotrivă, principiile sale misionare sunt încă vii în Ortodoxie, motiv pentru care aceasta poate oferi un răspuns mântuitor omului de astăzi, indiferent în ce colț de lume ar trăi el.

Bibliografie: Anastasios Yannoulatos, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, trad. Gabriel Măndrilă și Constantin Coman, Ed. Bizantină, București, 2003; Idem, *Misiune pe urmele lui Hristos: studii teologice și omilii*, trad. Ștefan L. Toma, Ed. Andreiana, Sibiu, 2013; Jim Forest, *The Resurrection of Church in Albania. Voices of Orthodox Christians*, WCC Publications, Geneva, 2002; Luke A. Veronis, *Go Forth: Stories of Mission and Resurrection in Albania*, Conciliar Press, Ben Lomond, California, 2009; Cristian Sonea, „Mărturia creștin ortodoxă într-un context etnic, confesional și religios eterogen în viziunea arhiepiscopului Anastasios Yannoulatos”, în Ștefan Iloaie (coord.), *Ethos și etnos. Aspecte teologice și sociale ale mărturiei creștine*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008, p. 270-282.

Ciprian Iulian TOROCZKAI

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, Preasfinția Sa a săvârșit următoarele:

5 iulie – Preasfințitul Ilarion Făgărășanul a săvârșit Sfânta Liturghie în Parohia „Sfântul Nicolae” – Ucea de Jos, Brașov. În după-amiaza aceleiași zile, a oficiat slujba înmormântării Preacucernicului Părinte **Suciu Aurel** de la Parohia „Sfântul M. Mc. Dimitrie” – Brașov.

7 iulie – La slujba Vecerniei, în ajunul prăznuirii Sf. Procopie, a săvârșit slujba călugăriei Rasoforei Procopia de la Mănăstirea „Sfântul Ap. Andrei” – Berivoi (Brașov).

12 iulie – În Duminica a VI-a după Rusalii, Preasfințitul Ilarion Făgărășanul a oficiat slujba Sfintei Liturghii în cadrul Mănăstirii „Nașterea Maicii Domnului” – Măgura-Jina (Sibiu).

19 iulie – A săvârșit Sfânta Liturghie la Catedrala mitropolitană din Sibiu, sub protia Înaltpreasfințitului Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului.

20 iulie – S-a aflat în mijlocul obștii monahale de la Schitul „Sf. Serafim de Sarov” – Chirpăr (Sibiu).

26 iulie – A săvârșit Sf. Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu” – Sâmbăta de Sus, unde teologul Dumitru Nisipeanu a fost hirotonit diacon. La finalul Sf. Liturghii, a oficiat slujba parastasului pentru luptătorii rezistenței anticomuniste din Munții Făgărășului. Tot în aceeași zi, a primit vizita unei delegații de preoți catolici condusă de Episcopul Armando Trasarti de Fano-Fossombrone-Cagli-Pergola.

27 iulie – În ziua prăznuirii Sfântului Pantelimon, a săvârșit Sfânta Liturghie cu ocazia hramului Schitului de la Colțul Chiliilor, Protopopiatul Bran-Zărnești.

31 iulie – A oficiat slujba înmormântării Părintelui Victor Neamțu – Parohia Blumăna, Brașov.

Întocmit de Adrian NAE

Mitropolitul NICOLAE BĂLAN – 60 de ani de la trecerea la cele veșnice

(urmare din p. 1)

Fiind din Șcheii Brașovului, am mers la aceste evenimente deosebite. A doua zi după sfințirea picturii de la Biserica de pe Tocile, a venit la Liceul „Andrei Șaguna”, unde eram în clasa a VI-a. A intrat în fiecare clasă și ne-a adus câte o carte de rugăciune, tipărită pentru ostașii de pe front din perioada 1940-1944. A dat mâna cu noi și am primit binecuvântarea sa.

În 7 august 1947, am mers cu încă doi colegi din Brașov la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, și acolo am dormit pe jos, pe o pătură, în chilia călugărului Dometie. L-am văzut din nou pe Mitropolitul Nicolae Bălan la slujba de hram, din 15 august.

Prima convorbire, de ziua de naștere

Cum se implica în viața studenților de la Institutul Teologic?

În 1948, am venit la Sibiu, la Teologie. Anul a început după 1 decembrie, pentru că a fost reforma învățământului și unificarea Bisericii și alte evenimente care au întârziat începerea anului universitar. Pe 5 decembrie 1948, după Sfânta Liturghie, părintele duhovnic Belea a convocat toți studenții din anul I în sala de curs, la orele 15:00, fără să ne spună motivul. Eram 16 studenți, iar mai târziu s-au mai înscris și alții, încât am ajuns la 22. A venit Mitropolitul Nicolae Bălan și a vorbit cu fiecare. În prima bancă era studentul Părăian, viitorul monah Teofil de la Sâmbăta de Sus, apoi mai era studentul Crăciunaș, viitorul Episcop Vicar Irineu de la Moldova, îmbrăcat în straie bucovinene, și alții. Când a ajuns la mine, m-a întrebat dacă sunt de la Liceul „Andrei Șaguna”, pentru că aveam un costum special, o uniformă frumoasă. M-a întrebat mai multe lucruri, printre care și vârsta. Chiar în acea zi împlineam 19 ani. De ziua mea, am avut prima convorbire cu Mitropolitul Nicolae Bălan.

După acest moment, în după-masa aceleiași zile, a venit părintele duhovnic Belea în curs, și m-a luat să mă ducă la Mitropolit. Am intrat în sufragerie și Mitropolitul m-a binecuvântat și m-a întrebat din nou lucruri legate de viața mea.

După câteva zile, m-a chemat din nou. Era cu șoferul Vasile Boca. În 1947, primise câteva vagoane din America, pline cu ajutoare: îmbrăcăminte, alimente etc. A venit cu un costum, m-a băgat în dormitor și am încercat mai multe perechi până mi-a venit una bine. M-a întrebat, la un moment dat, cum am venit la Sibiu. I-am spus că tata a împrumutat 3000 de lei de la părintele Comșa din Brașov pentru a mă trimite la Sibiu. Aceia erau banii aduși la Sibiu, pentru că fiecare student trebuia să cumpere alimente pentru cantină. L-a trimis pe șoferul Vasile Boca la piață, a cumpărat toate alimentele și le-a dat la cantină în numele meu.

În ianuarie 1949, când am mers să iau masa cu Mitropolitul Nicolae Bălan, am văzut în anticameră schiurile mele. Am rămas surprins pentru că nu știam cum au ajuns acolo. Am intrat, și pe masă erau trei blide. Tatăl meu era acolo.

Cu Mitropolitul Nicolae Bălan
la Păltiniș, 27 ianuarie 1949

Mitropolitul i-a cerut permisiunea ca eu să-i devin ucenic și să aibă el grijă de mine. I-a dat cei 3000 de lei împrumutați de la părintele Comșa, și după câteva zile, tata s-a întors acasă. Din acel moment, am rămas la reședința mitropolitană și am început ucenicia. În luna februarie, după examene, am mers la Păltiniș. Eu schiam pe acolo, dar făceam plimbări în fiecare zi cu Mitropolitul, după micul-dejun, pe drumul către stațiune. La amiază, ne întorceam la masă și ne odihneam. Iarna dormea pe un șezlong de pe terasă și avea o blană de urs în care se băga. Dimineța ieșea în curte, se dezbrăca până la brâu și îl frecam cu zăpadă. A fost un bărbat puternic. Mergeam cu el până în Șanta, la câțiva kilometri de stațiune, sau urcam la Oncești, la 1750 de metri altitudine, de unde se vedeau Cheile Turzii. Și asta când avea în jur de 70 de ani. Îi plăcea foarte mult la munte și s-a legat mult de Păltiniș. Îmi aduc aminte cât de intens a căutat locul unde a ridicat schitul și cabana.

Cum a contribuit Mitropolitul Nicolae Bălan la formarea Dumnevoastră?

Începând cu 10 ianuarie 1949, Mitropolitul Nicolae Bălan m-a chemat să iau, de aici înainte, prânzul și cina împreună cu el. În timpul mesei, îi spuneam zilnic cu ce profesor am făcut cursuri și ce materie s-a predat, iar seara trebuia să-i prezint din notițe cuprinsul cursului pe care l-am audiat. La masă, când aveam lucrări de seminar, trebuia să i le citesc, și Mitropolitul mi le corecta. Așa am făcut lucrări de seminar: *Despre Biserica, Despre Actele Martirice – Elementul apologetic în Actele Martirice, Despre interpretarea Sfintei Scripturi*. Pe toate acestea i le-am citit, și, cum am spus, le-a corectat. Chiar lucrarea de licență mi-a corectat-o Mitropolitul Nicolae. În timpul studiilor, mi l-a dat ca preparator pentru limba greacă pe profesorul Nicolae Cotos, care era în

vremea aceea profesor de limba greacă la Institutul Teologic din Sibiu. Iar pentru limba germană, pe profesorul Müller.

După terminarea Institutului Teologic, părintele rector Nicolae Neaga i-a făcut propunerea Mitropolitului să mă trimită la studii la Moscova. Am refuzat destul de elegant această propunere, pentru că acum se punea problema căsătoriei. În această vreme eram și angajat la Institut, pe post de bibliotecar. Aveam deja o prietenă cu care urma să mă căsătoresc, iar Mitropolitul a ținut neapărat să o cunoască. Și așa am aranjat o întâlnire cu Mitropolitul la reședința mitropolitană, la care au participat și doi colegi. A venit Mitropolitul, a stat de vorbă cu noi, și, după aceea, i-am cerut Mitropolitului permisiunea să o conduc pe domnișoara până acasă. Am condus-o, și la cină am întârziat puțin. Mitropolitul nu a cinat până nu am venit și eu. Acum se punea problema locului unde urma să facem cununia. Soția era orfană de tată, părinții mei erau deportați în Agnita, iar la bunici, la Noua, lângă Brașov, nu se putea. Și atunci am hotărât să facem cununia la mănăstire, la Sâmbăta. Mitropolitul ținea neapărat să fie și el de față. Și așa, pe 28 septembrie 1952, ne-am cununat la Mănăstirea Sâmbăta, unde a avut apoi loc și masa, dar într-un cerc foarte restrâns.

De atunci am fost mereu cu Mitropolitul Nicolae Bălan. De oriunde mergeam, zilnic, la ora 20,00, ne întorceam să fim acasă, pentru ca să participe la rugăciunea de seară a studenților. În fiecare seară, la culcare, citeam câte un capitol din Noul Testament.

Ați fost cu el până în ultima clipă a vieții sale...

Sfârșitul Mitropolitului a venit în ziua de 6 august 1955. Dimineța, în Capelă am slujit Sfânta Liturghie împreună cu preotul duhovnic Belea, iar la strană era părintele Scurtu. Și asistau trei copile: Dorina, Delia și Marcela, fiece ale angajaților, una dintre ele fiind fiica preotului duhovnic. După Liturghie, pe la 11,30, Mitropolitul urma să-l primească pe scriitorul Radu Roseti. Pe la ora 11,45, m-a chemat valetul: „Haideti repede, Domnu' Voicu, până sus!” Când m-am dus, Mitropolitul nu era în birou, și am crezut că s-a dus cu scriitorul în bibliotecă. Avea intrare în bibliotecă din biroul mare. Când colo, el era în pat și tremura. Când l-am văzut, i-am zis: „Da' ce faceți?” Mi-a spus: „Din asta mă prăpădesc”. Tremura tot. M-am așezat pe marginea patului și-l țineam de mâini să nu tremure tare. Când am văzut că situația este gravă, foarte dificilă, l-am chemat pe doctorul Filipescu, un cumnat de-al lui. Când a venit doctorul Filipescu și l-am auzit intrând în sufragerie, i-am spus: „Vine doctorul Filipescu!” A zis: „Vai, ce bine!” Și când m-am ridicat de pe marginea patului, mi-a zis: „Dă-mi mâna!” I-am dat mâna. I-am luat mâna lui în mâinile mele; tremura în continuare. Iar la ora 12,15 s-a întins în pat într-o convulsie, s-a lovit cu capul de stavila patului, și-a dat ochii peste cap și s-a liniștit. Când a venit doctorul Filipescu, a zis: „S-a terminat!”

Acesta a fost sfârșitul Mitropolitului Nicolae Bălan. Dumnezeu să-l odihnească!

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Așezământul brâncovenesc de la Sâmbăta de Sus, județul Brașov, și-a sărbătorit hramul din 15 august prin ample manifestări duhovnicești care au încununat programul liturgic închinat marelui praznic al Adormirii Maicii Domnului. Pelerini din întreaga țară au venit la străvechea mănăstire de la poalele Munților Făgăraș încă de seara și au participat la slujba Privegherii și a Prohodului Maicii Domnului, oficiată de Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, împreună cu Preasfințitul Ilarion Făgărașanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și cu un sobor de preoți și diaconi. Privegherea a fost oficiată la Altarul de vară din pădurea de lângă mănăstire, unde, în această vară, au fost efectuate ample lucrări de reamenajare a spațiului liturgic și a parcului din apropiere.

Toate aceste lucrări au fost binecuvântate de cei doi ierarhi în ziua praznicului, înainte de Sfânta Liturghie, când a fost sfințită și o copie a icoanei Maicii Domnului „Prodromița” de la Muntele Athos, icoană ce va rămâne în capela mănăstirii pentru a-i ocroti pe credincioși.

Această icoană a fost realizată prin donația familiei Marcel și Mirela Sâmpetru, care a primit din partea ierarhului distincția „Crucea Șaguniană pentru laici”. Așa cum este obiceiul la hramul mănăstirii, ierarhii și preoții au oficiat și slujba de sfințire a apei la fântâna din incinta așezământului monahal, unde apa este tămăduitoare.

Programul liturgic a continuat cu Sfânta Liturghie la altarul de vară din pădurea apropiată mănăstirii, unde lucrările de reamenajare au fost binecuvântate, iar jertfelnicul realizat odinioară de părintele Arsenie Boca este acum protejat de noua construcție. De asemenea, recent s-a amenajat în incintă și un parc dedicat părintelui Arsenie Boca, unde sunt expuse obiecte care amintesc de marele duhovnic, între care și fântâna din lemn sculptat de părintele Arsenie Boca, sfințită la finalul sărbătorii de cei doi ierarhi.

La hramul mănăstirii ctitorite de Sfântul Constantin Brâncoveanu au liturghisit egumenul mănăstirii, protosinghelul Atanasie Roman, ieromonahi, protopopi, preoți de la parohiile din Țara Făgărașului, din județele Sibiu și Brașov. Au fost prezente la sărbătoare numeroase oficialități județene și locale, oaspeți din întreaga țară și

HRAMUL MĂNĂSTIRII „BRÂNCOVEANU” DE LA SÂMBĂTA DE SUS

mulțimi de pelerini. Răspunsurile liturgice au fost date de corala „Armonia” din Constanța, iar mulți dintre credincioși au primit împărțășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos.

O încununare a vieții Sfintei Fecioare

Cuvântul de învățătură de la Sfânta Liturghie a fost rostit de IPS Mitropolit Laurențiu, care a subliniat semnificațiile acestui mare praznic al Maicii Domnului. Ierarhul a vorbit mai apoi despre cinstirea Sfintei Fecioare.

„Această sărbătoare încununază întreaga activitate pe care Maica Domnului a săvârșit-o, ascultând de glasul îngerului și de porunca dumnezeiască, zicând: «Iată roaba Domnului sunt, fie mie după cuvântul Tău!» Este un mesaj dumnezeiesc care cuprinde întreaga învățătură transmisă de Maica Precurată tuturor ființelor umane, mai ales mamelor. Este o încredințare puternică prin care sunt deschise porțile Cerului asupra celui ce și-o însușește. Această sărbătoare este o amintire a aceluia eveniment petrecut în viața Precuratei, când Fiul Său i-a luat sufletul și l-a dus în Împărăția Cerurilor și apoi a luat-o și pe ea pentru ca să i se ofere locul pe care Dumnezeu i l-a stabilit de la început. Comemorarea aceasta nu este doar o aducere-aminte. Prin Sfânta Liturghie săvârșită acum Maica Precurată a fost prezentă cu noi în rugăciune și acest eveniment a fost actualizat prin noi”, a spus Părintele Mitropolit.

La finalul Sfintei Liturghii, IPS Mitropolit Laurențiu a oferit distincția „Crucea șaguniană pentru laici” ambasadorului român de la Vatican, Excelența Sa Bogdan Tătaru-Cazaban, ca recunoștință pentru activitatea deosebită de promovare a valorilor religioase și culturale românești. Mulțumirile din partea obștii și a credincioșilor au venit, prin PS Episcop Ilarion Făgărașanul, de la starețul așezământului monahal, care i-a oferit IPS Mitropolit Laurențiu o icoană a Maicii Domnului.

Hramul s-a încheiat cu slujba Sfântului Maslu, preoții și credincioșii rugându-se pentru sănătate trupească și iertare de păcate. De asemenea, a fost oficiată și o slujbă de pomenire la mormântul Mitropolitului Antonie Plămădeală, de la a căruia trecere la Domnul se împlinesc în curând zece ani.

În aceeași zi, IPS Mitropolit Laurențiu a participat la sărbătoarea „Fiii satului” din localitatea Arpașu de Jos, județul Sibiu. Ierarhul a oficiat o slujbă de mulțumire și un Parastas în incinta bisericii parohiale, fiind pomeniți toți eroii și fiii satului trecuți la cele veșnice în afara țării. În sobor s-au aflat protopopul de Avrig, Vasile Gafton, protopopul de Făgăraș 1, Marcel Dobrea, parohul Liviu Dobrin și slujitori de la bisericile satelor învecinate. Ierarhul a binecuvântat sărbătoarea de la Arpașu de Jos și i-a felicitat pe primarul Constantin Aurelian Văcar și ceilalți organizatori, dar și pe credincioși și pe fiii satului care au îmbrăcat din nou straiile populare și au participat la manifestări culturale și artistice.

Ștefan MĂRCULEȚ,
Ziarul „Lumina”, ediția de Transilvania

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu.

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2015 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu